

tralenca sense altre retoc que la reducció normal a *-ry > -i*: «lou fren, menjà pèr lou *rouvi* / --- enregouí / ---», *Calendau* (iv, 153). En el *TdF*, darrere l'encapçalament «*rouvi*: rouille», veiem el repertori de formes localitzades: llgd. *rouil*, *roubil*, *roubilb*, delf. *rouvil* i *roulbe*, nicenc *roui*, i a la fi *ruil* i *ril* (que entenc llemosins, suposant que l'abreviatura *l* hi està per *lim*). Amb *é*, només hi ha *rouei* a Marsella, i *ruel* junt amb *reoulb* i *roulb*, en els Alps; *roul* com a forma del Roergue però en el Vayssier trobem en primer lloc «*rouil*, *ruil*: dépôt ferrugineux ---», «*rouillà*: rouiller ---», i també *roul* com a variant del fem. *rouillo* «*rouille*» (o sigui *ruïlo*); altrament també en el *TdF* hi ha testimoni d'aquesta forma fem. coincident amb el francès, definida «*rouille*, *rouillure*» i localitzant *roulho* en els Alps, *rouils* (pron. *rúils*) en el Llemosí i *rouvio* llgd. (err. tip. per *rouvio* = *ruvio*? potser d'alguna zona llgd. or., ieista).

En els extrems hi ha formes un poc diferents. A l'E *lu rúil* [«*rúyt*»] en valdès («*ruggine*» Holmes, *ZRPb* LIV, 513). Cap al SO., gascó *arroulb* i *arroulbà-se*, que des de la Vall d'Aran s'estén bastant a l'O.: Rohlf, *Le Gc*, 67, § 339; més al NO., «*arroudil*: rouille; *arroudilous*: rouilleux» a la costa girondina (Moureau, *Le Patois de La Teste de Buch*), amb una *-d-* anòmala, que no sabem ben bé si hem d'equiparar amb la *-z-* paràsita dels parlars i textos locals del Llgd., o si hi ha aquí el testimoni d'una forma d'afinitat basca.

En efecte transcripció de Mitxelena: «A-nav., guip. *erdor* 'herrumbre, roña', a-nav., lab., ronc. *erdoil*, sul *erdólla*; en [el archi-dialecto] meridional: vizc. *ordet* id. (merid. *ordetu* 'mohoso'), con asimilación; Rentería *ordoi*»; continua (invocant el testimoni literari cabdal, text més antic entre els extensos, a. 1574) «Leizarraga escrib *berdoilla*, con articulo *berdoillá*, que Schuchardt (Intr. xc-xci) supone tomado del gc *arroudilho*, idea que no deja de tropezar con dificultades fonéticas» (*Fon Ht Vca*, p. 84). I jo no tinc més remei que duplicar per la meua banda els dubtes de Mitxelena com sigui que l'explicació d'aquesta *-d-* del gironadí *arroudilbe*, *-ilho*, de cap manera no té per la seva banda res de sòlid; i per tant el corrent genètic pot ser en sentit contrari del que suposa Schuchardt; no dic totalment, potser més aviat «en vaivé»; però —potser Mitxelena ja hi pensa— ¿no és possible que en aquest nom del rovell hi hagi cosa verament euskèrica, amb alguna afinitat amb el nom basc del ferro?

I no ho dic solament per aqueixa eloquent *h-* de Leizarraga, que sembla retrobar-se en altres llocs de la zona de sobirania francesa,² car també em sembla eloquent la semblança de l'*ordoi* de Rentería, i de la forma bc-sept. comuna *ardoi*, *-oil*, amb el nom basc del 'ferro': *burdun/burrin/burdin*. I aquí reincideixo jo en el meu herètic suggeriment (veg aquí III, 984b59-985a11 i n. 18, i *Top Hesp* II, 300) que en aqueix *burrin/burdin/burdun* tinguem un avatar (o almenys, diríem, quelcom de metempsicòtic) del ll. hispànic FERRÍGINEM 'ferritja, rovell de ferro': no pas, ben entès, gènesi de nivell romànic sinó, podem dir, càntabro-augustà. Sotmeto humilment aquesta pertinaç in-

sinuació meua a l'autoritat de Mitxelena i Tovar, matissant-la alhora en el sentit que almenys en el basc *berdoila* 'rovell', hi hagi, si no el pare, almenys el compare, co-pare o padrí del gascó *arroudilbe*, més aviat que a la inversa, i que existeixi un lligam profund entre *berdoila* i *burdun/burdin*, almenys en llur *-rd-*.

En definitiva: científicament no es veu (i ara ja no ens podem retreure de no haver-ho explorat) cap indicatiu clar que hi hagi alguna relació entre la *-d-* del gironadí o gascó *arroudilbe* i la *-z-* del llgd. i capcines *rozell/rozilb*: resta possible que hi sigui, tampoc no queda del tot refutada la teoria de Schuchardt (que implicaria antiguitat i força autòctona en aquesta forma en *-d-*, i per tant hauria augmentat les probabilitats d'un nexa amb la *-z-* llgd.-capcinesa i la necessitat de fer-ne cas en l'estudi de la present etimologia). Però descartem que la *-z-* del Llgd. i el Capcir pugui ser deguda a cap font basca o substràtica: aquesta és una ultracorreció de fonètica occitana, afavorida per la influència de l'oc. *rózer*, ll. *RODERE*: què fa el rovell sinó corroir tota substància, com ja digué Jesús segons Sant Mateu? i Mistral hi torna. Entre el gironadí *arroudilbe* i el llgd. *rozilb* hi pot haver una coincidència (en gascó hi pot haver acció euskèrica --- o allà també atzar?)

En francès els fets no són molt diferents dels occitans —no gaire més que aquests dels catalans— i una mica més simples. En totes dues llengües, a França, coexisteix un femení amb el masculí, però també en francès el masculí *roil* i després *rouil* havia pertangut a la llengua comuna en francès antic, i avui s'usa encara en nombrosos parlars moderns, allà després desbancat per *rouille* en la llengua comuna. El verb *rouiller* s'hi documenta des de c. 1200 (amb *dérouiller* des del S. xiv i *rouillure* des de 1488). En conjunt, les dates inicials són semblants en les tres llengües, o més ben dit, pràcticament iguals, tenint en compte l'abundor respectiva de la transmissió filològica en les tres llengües: en termes de fet, hi ha algun avantatge per a l'occità sobre les altres dues, que si alguna cosa pot significar en termes absoluts d'història de la llengua viva, seria en perjudici del francès (tan ric en literatura del S. xii i abans), en cap mesura pel que fa al català; tot indica, al contrari, un complet paral·lelisme cronològic i una probable identitat total en el punt de partida.

Trobo excessiu suposar un ll. vg. *ROBÍCULA; i pitjor cercar gaire connexió entre aquest femení i el gènere femení del fr. *rouille*. Ja hem vist que en llengua d'oc la forma femenina ha estat sempre, i és encara, incomparablement més rara que la masculina. Havent-hi en aquest moment una palesa unitat general en el grup fr.-oc.-cat., el fet que en català no hi hagi més que el masculí, i a penes altra cosa en llengua d'oc, imposa la inducció que el femení, dins aquest conjunt, és secundari.

Tinguem present que el *TdF* tradueix l'oc. dialectal *rouio* fem. per «*rouillure*» més que per «*rouille*»; la distinció que fa Vayssier deu importar al mateix; i en un cas així la capacitat de percepció semàntica de tot